

(Đề thi gồm 04 trang)

CHỦ ĐỀ: NHỮNG RANH GIỚI

“Chỉ một sợi tóc nhỏ, một chút gì đó, chia địa giới của hai bên...”¹

Đọc văn bản sau và thực hiện các yêu cầu:

CHIM HỌA MI

(Tóm tắt đoạn đầu: Hoàng đế nước Trung Hoa rất giàu có. Trong vương quốc của ngài có con chim họa mi hát hay tuyệt diệu. Ngài sai người tìm khắp nơi, đem được chim quý về. Lần đầu tiên nghe chim hát, ngài rơi nước mắt xúc động. Ngài rất tự hào về con chim họa mi của mình. Nhưng một hôm, Hoàng đế Nhật Bản gửi tặng ngài một con chim họa mi máy được trang trí tinh xảo bằng vàng bạc, kim cương. Hễ vận máy là nó có thể hát lên một bài như họa mi thật.)

Có người bàn:

- Nên cho hai con họa mi cùng hát, như thế sẽ được nghe những bản nhạc song ca tuyệt vời!

Người ta bèn thử cho hai con chim cùng hát, nhưng không xuôi.

Họa mi thật hát theo kiểu riêng của nó, còn họa mi giả thì cứ giáng theo ba nhịp đều của máy.

Quan chương nhạc bèn biện hộ cho con chim máy:

- Không phải lỗi tại nó. Nó hát không sai đâu, rất đúng nhịp, như tôi vẫn thường dạy ở nhà trường đấy.

Người ta bèn cho chim giả hát một mình. Nó được hoan nghênh chẳng kém gì chim thật. Người ta còn thấy nó đẹp hơn là đằng khác. Minh nó lóng lánh, chẳng kém gì những vòng xuyên nạm kim cương, châu báu.

Nó có thể hát thông luôn bốn lần một bài mà người nghe cũng không chán. Cử tọa còn muốn nghe nữa, nhưng hoàng đế phán cho chim thật hát một lúc.

Nhưng chim đâu mất rồi? Chẳng ai ngờ rằng chim đã bay qua cửa sổ trở về chốn rừng xanh.

Hoàng đế kêu lên:

- Thế là thế nào?

Quần thần tức giận, xúm xít nhau vào kết tội chim vong ân bội nghĩa.

Bọn nịnh thần cất lời sàm tấu:

- Muôn tâu thánh thượng, chắc cũng còn may, vì ta giữ được con hay nhất.

Thế là chim giả lại phải hát.

Có mỗi một bài chim phải hát tới lần thứ mười ba, mười bốn mà cũng chẳng ai thuộc vì khó quá.

Quan chương nhạc hết lời ca tụng họa mi máy. Ngài quả quyết rằng nó hơn đứt họa mi thật, không riêng gì ở bộ lông đầy ngọc ngà mà chính là vì tài nghệ của nó.

¹ Thạch Lam, *Sợi tóc*, NXB Văn học, Hà Nội, 2023, trang 230 - 231.

- Muôn tâu bệ hạ và bầm chur vị quần thần, với con chim thật thì chẳng ai biết trước nó định hát bài gì, nhưng với con chim giả thì các bài hát được sắp đặt trước theo một thứ tự cố định. Ta cứ việc tháo máy ra, xem các bánh xe sắp đặt ra sao là biết được cách chuyển động của máy và cách phát ra tiếng hát.

Ai cũng phụ họa:

- Thật đúng như ý tôi.

Hoàng đế phán rằng cần phải cho muôn dân được nghe nó hát, nên Chủ nhật sau, quan chương nhạc được phép mang chim họa mi máy ra vận cho dân nghe.

Dân chúng nghe chim máy hát, ai cũng khoái chí, say mê. Người nào cũng chỉ ngón tay lên trời, đầu lắc lư, và kêu lên:

-Ồ!

Nhưng một anh chàng nhà nghèo đã từng được nghe chim họa mi thật hát lại nói rằng:

- Ừ, khá hay đấy, khá giống họa mi thật đấy, nhưng tôi nghe như còn thiếu một cái gì đấy.

Họa mi thật bị trục xuất ra khỏi giang sơn của hoàng đế.

Con chim máy được đặt trên một cái đệm gấm bên long sàng, xung quanh xếp đầy bội tinh, vàng ngọc, châu báu mà chim đã được ban thưởng. Người ta phong cho nó danh hiệu: "Hoàng gia long cung sàng đại danh ca".

(Lược một đoạn: Họa mi máy được sử dụng nhiều quá, một hôm bị hỏng nặng. Sau khi sửa xong, tiếng hát bớt hay đi, và lâu lâu người ta mới dám vận nó lên. Năm năm trôi qua, một ngày nọ, hoàng đế bị bệnh nặng. Khi thần Chết ghé thăm, ông sợ hãi và thêm nghe chim hát. Nhưng không ai vận chim máy hát lên cho ông cả. Đúng lúc đó, họa mi thật trở về, xua thần Chết đi.)

Hoàng đế reo lên:

- Cảm ơn chim, cảm ơn chim nhà trời yêu quý! Ta đã nhận ra họa mi rồi. Ta đã xua đuổi chim ra khỏi giang sơn ta, thế mà chim vẫn quay về đuổi tà ma quý quá, cứu ta khỏi tay thần Chết. Ta biết lấy gì tạ ơn chim bây giờ?

Họa mi đáp:

- Nhà vua đã hậu thưởng chim rồi. Nhà vua đã thưởng chim bằng những hạt lệ rơi xuống khi chim hát lần đầu tiên cho ngài nghe và không bao giờ chim quên được cảnh tượng ấy. Đối với một ca sĩ, những giọt nước mắt ấy quý hơn cả châu báu. Bây giờ xin nhà vua yên nghỉ, họa mi này sẽ hát cho nhà vua chóng được bình phục.

Rồi họa mi lại cất tiếng hát và hoàng đế lại thiếp đi trong một giấc ngủ hồi sinh êm đềm.

Khi mặt trời chiếu qua cửa sổ rọi tới tận long sàng, nhà vua chợt tỉnh dậy, thấy trong người sáng khoái vô cùng. Chẳng có ai đến hầu, vì mọi người tưởng nhà vua đã băng hà. Nhưng chỉ có họa mi vẫn cứ hát.

Hoàng đế bảo chim:

- Từ nay chim sẽ luôn luôn sống bên ta, muốn hát lúc nào thì hát, còn con chim giả, ta sẽ cho đập tan thành muôn mảnh.

- Xin nhà vua đừng làm như vậy. Chim giả đã làm hết sức nó, nên giữ nó mãi mãi. Còn tôi, tôi không thể nào sống trong cung được. Nhưng nhà vua hãy cho phép chim muốn tới lúc nào thì tới. Chiều chiều chim sẽ đậu trên cành cây, gần cửa sổ này, hát lên cho nhà vua vui vẻ, hoặc mơ màng. Chim sẽ hát lên cuộc đời của những kẻ sung sướng, cũng như cuộc đời của những người

đau khổ. Chim sẽ hát lên những việc tốt và những việc xấu người ta làm xung quanh nhà vua. Tiếng hát của họa mi bé nhỏ này sẽ vọng tới tận những túp lều của dân chài nghèo khổ, của nông dân, đến tận những người sống xa hoàng đế và triều đình. Họa mi này trọng tấm lòng của nhà vua hơn ngai vàng, mặc dầu ngai vàng có tính chất thiêng liêng.

(Hans Christian Andersen, *Truyện cổ Andersen*, Nguyễn Văn Hải - Vũ Minh Toàn dịch, NXB Văn học, Hà Nội, 2016, trang 350 - 360)

Chú thích: Hans Christian Andersen (1805-1875) là tác giả người Đan Mạch. Văn bản “*Chim họa mi*” được ra đời vào thế kỷ XIX.

I. ĐỌC HIỂU (4.0 điểm)

PHẦN TRẮC NGHIỆM

Thí sinh chọn phương án đúng và ghi vào giấy làm bài (VD: 1. A; 2. A; 3. A)

Câu 1 (0.5 điểm): Văn bản “*Chim họa mi*” thuộc thể loại nào dưới đây?

- A. Truyện cổ tích dân gian.
- B. Truyện ngụ ngôn dân gian.
- C. Truyện ngắn.
- D. Truyện truyền kỳ.

Câu 2 (0.5 điểm): Dòng nào dưới đây không thể hiện nội dung của văn bản?

- A. Mối quan hệ giữa công nghệ và nghệ thuật.
- B. Sự sống còn của nghệ thuật chân chính giữa xã hội giả tạo.
- C. Giá trị của lòng biết ơn và sự tha thứ.
- D. Tình yêu và sự khao khát trở về với thiên nhiên của con người.

Câu 3 (0.5 điểm): “*Ta đã nhận ra họa mi rồi. Ta đã xua đuổi chim ra khỏi giang sơn ta, thế mà chim vẫn quay về đuổi tà ma quỷ quái, cứu ta khỏi tay thần Chết.*”

Đoạn văn trên sử dụng các phép liên kết nào?

- A. Phép lặp, phép thế.
- B. Phép nối, phép liên tưởng.
- C. Phép thế, phép nối.
- D. Phép lặp, phép nối.

Câu 4 (0.5 điểm): “*Nhà vua đã hậu thưởng chim rồi. Nhà vua đã thưởng chim bằng những hạt lệ rơi xuống khi chim hát lần đầu tiên cho ngài nghe.*”

Từ Hán Việt “hậu thưởng” trong câu văn trên được hiểu theo nghĩa nào?

- A. Ban thưởng sau.
- B. Ban thưởng nhiều.
- C. Giao phó cho hoàng hậu ban thưởng.
- D. Ban thưởng với tấm lòng nhân hậu.

Câu 5 (0.5 điểm): “*Muôn tau thánh thượng, chắc cũng còn may, vì ta giữ được con hay nhất.*”

Các thành phần biệt lập được sử dụng trong câu văn trên là

- A. Tình thái, phụ chú.
- B. Cảm thán, phụ chú.
- C. Phụ chú, gọi - đáp.
- D. Tình thái, gọi - đáp.

PHẦN TỰ LUẬN

Câu 6 (0.75 điểm): Trong văn bản, khi nghe chim họa mi máy hót, một nhân vật đã nói: “*Ừ, khá hay đấy, khá giống họa mi thật đấy, nhưng tôi nghe như còn thiếu một cái gì đấy.*”

Theo bạn, điều còn “thiếu” ấy là gì và hãy giải thích vì sao? (Viết từ 6 đến 8 dòng).

Câu 7 (0.75 điểm): Xác định vai trò của chi tiết sau trong việc thể hiện nội dung của tác phẩm (Viết từ 6 đến 8 dòng):

“Chim sẽ hót lên cuộc đời của những kẻ sung sướng, cũng như cuộc đời của những người đau khổ. Chim sẽ hót lên những việc tốt và những việc xấu người ta làm xung quanh nhà vua.”

II. VIẾT (6.0 điểm)

Câu 1 (2.0 điểm) Viết đoạn văn nghị luận văn học:

Viết đoạn văn (khoảng 200 chữ) phân tích nội dung chủ đề hoặc một yếu tố hình thức nghệ thuật đặc sắc của văn bản “*Chim họa mi*”. Qua nội dung chủ đề hoặc yếu tố hình thức nghệ thuật đó, hãy trình bày suy ngẫm của bạn về cách thưởng thức nghệ thuật trong thời đại mà bạn đang sống.

Câu 2 (4.0 điểm) Viết bài văn nghị luận xã hội:

Thí sinh chọn và thực hiện một trong hai đề bài sau:

Đề 1:

Trong kỷ nguyên số, máy móc có thể sử dụng các chất liệu nghệ thuật mà người nghệ sĩ tạo ra trước đó để đem lại những sản phẩm mới. Có ý kiến khẳng định đó là năng lực kỳ diệu của công nghệ, nhưng cũng có ý kiến băn khoăn rằng hoạt động này sẽ phạm đến những ranh giới về đạo đức trong lĩnh vực sáng tạo như: sự sao chép, đánh cắp ý tưởng, vi phạm bản quyền, xâm phạm lợi ích của nghệ sĩ,...

Bạn suy nghĩ như thế nào về vấn đề trên? Từ những gợi mở về con chim thật và con chim máy trong văn bản “*Chim họa mi*” và từ thực tế đời sống, hãy viết bài văn nghị luận xã hội bày tỏ quan điểm của mình.

Đề 2:

Trong văn bản “*Chim họa mi*”, nhà vua có 2 (hai) lần phế bỏ điều mà ông từng rất yêu quý: lần thứ nhất ông “trục xuất” con chim thật “ra khỏi giang sơn”, lần thứ hai ông muốn “đập tan thành muôn mảnh” con chim giả. Trên ranh giới giữa sự quý mến và sự chán ghét, bạn nghĩ gì về lối ứng xử này của nhà vua? Từ đó, hãy viết bài văn nghị luận xã hội trình bày quan điểm của bạn về quyền và trách nhiệm với con vật, đồ vật mà con người sở hữu.

-----HẾT-----

Thí sinh không được sử dụng tài liệu; Giám thị không giải thích gì thêm.